

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV

Spalničky, kazusistiky

Text ukazuje dva příběhy mladých osob z Francie a Německa postižených vážnými komplikacemi po proděláním spalniček. Text původního článku je v angličtině, v článku je k dispozici český překlad.

<http://www.euronews.com/2012/03/26/eliminating-measles-personal-stories/>

Nastasia se přímo zázračně uzdravila z těžké nemoci. Přesně před rokem dostala spalničky a upadla do kómatu. Šestnáctiletá dívka, která žije ve Valence v jihovýchodní Francii, si náhle začala stěžovat na bolest v krku, osypala se červenou vyrážkou a měla vysokou horečku. Po týdnu, kdy se její teplota vyšplhala na 41°C, musela být hospitalizována a byla u ní diagnostikována encefalitida.

V kómatu byla Nastasia 12 dní. A čtyři měsíce jí trvalo, než se z těžkého stavu dostala.

"První věc, kterou si pamatuji, byla rehabilitace, protože jsem byla úplně ochrnutá. Po čtyřech týdnech rehabilitačních cvičení jsem znovu mohla chodit, vylezla jsem dokonce i do schodů. Týden jsem nemohla mluvit. Moje první slova byla "Ahoj mami".

"Ještě pořád mám kvůli ochrnutí problémy s močením. Všechny svaly se mi ztratily a moje váha klesla z původních 50 kilogramů na 39. Kvůli zkráceným svalům jsem také musela často chodit na záchod."

Nastasia je jednou z mnoha obětí epidemie spalniček, která již několik let řádí v Evropě.

Vysoce nakažlivé onemocnění může vést k závažným komplikacím, jako je pneumonie, zánět středního ucha, průjem nebo neurologické postižení.

Za poslední tři roky byla asi u čtvrtiny případů nutná hospitalizace.

V roce 2011 se v Evropě spalničkami nakazilo více než 30 000 lidí. Stejný počet případů jsme zaznamenali v roce 2010 a bylo jich čtyřikrát více než v roce 2009.

Na komplikace spalniček zemřelo 8 pacientů, z toho 6 ve Francii, kde je situace nejhorší. Devadesát procent evropských případů bylo hlášeno v pěti zemích, a to ve Francii, Itálii, Rumunsku, Španělsku a Německu. Převážná většina případů byla zaznamenána u neočkovaných nebo nedostatečně očkovaných osob.

K zajištění optimální ochrany je třeba podat dvě dávky vakcíny. Jedině tak může Světová zdravotnická organizace dosáhnout svého cíle, tedy eliminace spalniček v Evropě do roku 2015.

Pier Luigi Lopalco stojí v čele programu Evropského centra pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) zaměřeného na boj s nemocemi, kterým lze předcházet očkováním (Vaccine Preventable Disease Programme).

"Pokud je očkováno 95 procent obyvatelstva, pak je chráněno i zbývajících 5% populace, která z nějakého důvodu očkována být nemůže, jako je tomu například u novorozenců nebo u imunosuprimovaných osob."

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV

Vědci to označují termínem kolektivní imunita (herd immunity). Jakmile je 95% populace naočkováno dvěma dávkami vakcíny, nemůže již virus cirkulovat. Touto cestou získají nepřímou ochranu i ti nejzranitelnější, tedy imunosuprimovaní jedinci, některé osoby, kterým jedna dávka vakcíny nestačí, a děti ve věku do 12 měsíců, jimž podle evropských doporučení vakcínu nelze podat pro nízký věk.

Spalničky v prvním roce života dítěte mohou mít tragické následky. Max byl na očkování příliš malý.

"Max onemocněl, když mu bylo 6 měsíců. Byl ještě v kojeneckém věku. Spalničkami se nakazil pravděpodobně ve školce, kam chodil jeho bratr. Nemoc měla těžký průběh. Ale po týdnu příznaky zmizely a chlapec se po přestálé nemoci normálně vyvíjel. Na útrapy se zapomělo, všechno se vrátilo do normálu. Aspoň jsme si to mysleli," vysvětluje jeho otec Rüdiger Schönbohm.

Spalničky u něho však vyvolaly subakutní sklerotizující panencefalitidu, zkráceně označovanou jako SSPE, což je vzácné chronické, progredující neurologické onemocnění, které končí smrtí. Jeden případ připadá na 25 000 obyvatel všech věkových skupin, ale u dětí, které se nakazí do dvou let věku, je výskyt SSPE daleko vyšší, 1 případ připadá na 8 000 dětí.

První příznaky se projeví 10 let po infekci. Maxova matka Anke Schönbohm, která je vyškolená ošetřovatelka, vysvětluje: "Od dubna 2006 je Max trvale ve vegetativním stavu."

Max brzy oslaví osmnáctiny. Jeho rodiče Anke and Rüdiger pro něho nechali postavit dům poblíž Stuttgartu v jižním Německu, který mohli přizpůsobit jeho potřebám.

"Když slyším, jak někdo říká, že dítě nenechá očkovat, protože se bojí SSPE - a přitom se souvislost SSPE s očkovaním nikdy neprokázala - zmocní se mě vztek. Nebo, když nějaký romantik tvrdí, že dítě musí prodělat spalničky, protože je to důležité pro jeho vývoj. Jak něco takového zaslechnu, vidím rudě. Když se podívám na svého syna, naprosto nechápu, co tím ten člověk může myslet, jak by takhle nemoc mohla být k něčemu dobrá? Jaký vývoj? Jeho vývoj se přece zvrátil a zemře," říká Maxova matka.

Hlavním důvodem, proč očkování neproběhne, je v Evropě jenom to, že lidé na ně zapomenou. Někteří mají strach z vedlejších účinků vakcíny, ke kterým patří krátkodobá horečka, přechodná vyrážka či zarudnutí kůže a krajně vzácné alergické reakce.

Nastasia očkována nebyla. Její matka Corinne, zdravotní sestra a fyzioterapeutka, vysvětluje, proč se tak rozhodla.

"Nenechala jsem Nastasiu očkovat, protože jsem si myslela, že je každý schopen sám si imunitu vytvořit. Léčila jsem ji pomocí homeopatie, pomáhala jsem jí posílit imunitu. Než dostala spalničky, nebyla Nastasia nikdy nemocná. Proti očkování samotnému nic nemám, protože si myslím, že prevence je důležitá. Ale očkovačské látky obsahují mnoho přídavných látek jako například hliník. Dnes již víme, že hliník může být jednou z příčin Alzheimerovy choroby a může být i spouštěčem dalších onemocnění. Taky jsem si myslela, že by bylo dobré, aby v dětství prodělala dětské nemoci. Nenapadlo mě, že jí něco hrozí. Žila jsem v domnění, že očkování není nutné."

Pokud se ke stabilizaci některých vakcín používá derivátů hliníku nebo rtuti, v případě vakcíny proti

spalničkám, která je součástí tříložkové vakcíny MMR proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám, ECDC něco takového zásadně nepřipouští.

"Vakcíny, které dnes v Evropě používáme - tedy vakcíny MMR (Measles - Mumps - Rubella) proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám, žádný z těchto prvků neobsahují. Není v nich rtuť ani hliník. Jedná se o naprosto nepodloženou obavu," vysvětluje Pier Luigi Lopalco.

Studie, kterou provedla Univerzita v Erfurtu v Německu, ukázala, že na rozhodování lidí, zde se nechat očkovat, mají stále větší vliv informace z internetu.

Cornelia Betsch, univerzitní psycholožka, prohlásila: "Tři ze čtyř lidí, kteří hledají informace na internetu, najdou aspoň jednu webovou stránku, která je proti očkování. Pokud jde o očkování proti spalničkám, zjistili jsme, že 5 až 10 minutové prohlížení stránek, které jsou proti očkování, může člověka od očkování proti spalničkám odradit, protože ten už pak očkování vnímá jako nebezpečné."

Francouzské ministerstvo zdravotnictví se tento trend snaží zvrátit pomocí informační kampaně. Ve Francii bylo za poslední rok zaznamenáno více než 15 000 případů spalniček. Polovina pacientů byla ve věku mezi 15 a 30 lety, tedy ve věku, kdy může onemocnění mít zvláště těžký průběh provázený komplikacemi. A preventivní kampaně se zaměřují právě na tyto neočkované nebo nedostatečně očkované mladé dospělé a dorost.

Marie-Hélène Loulergue, zástupkyně ředitele odboru prevence rizika infekcí při francouzském ministerstvu zdravotnictví, vysvětluje: "Pokud jde o očkování proti spalničkám, doporučuje v současné době Světová zdravotnická organizace podání dvou dávek vakcíny. Až do roku 1985 stačila pouze jedna dávka vakcíny. Proto se teď snažíme druhou dávkou doočkovat tu část populace, která je ohrožena spalničkami. Vzhledem k současnému společenskému vývoji, kdy občané přebírají odpovědnost za své vlastní zdraví, dnes rozhodně nepřipadá v úvahu nařízení povinného očkování."

Podle Ole Wichmanna, který stojí v čele oddělení imunizace na Kochově institutu, se vakcína MMR proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám stala obětí svého vlastního úspěchu.

"Před 30 nebo 40 lety jsme měli tolik případů spalniček, že každý znal někoho, kdo spalničky měl, a nejen někoho s normálním, ale i s velmi těžkým průběhem onemocnění. Dnes už se se spalničkami téměř nesetkáme a lidé zapomínají, jak závažný průběh mohou mít," říká.

Problém je celosvětové povahy. Vzhledem k nedostatečné proočkovanosti, vyváží v současné době Evropa virus do oblastí, kde se ho již podařilo vymýtit, k nimž patří Severní a Jižní Amerika.

Eliminace spalniček povede také k prevenci lidských tragédií. Protože ničivými následky nemoci trpí nejen pacienti, ale i jejich rodiny a blízcí.

"Utrpení, které taková nemoc přinese rodině, je natolik hrozné, že bych rozhodně raději nesl riziko případných vedlejších účinků vakcíny než to, co se mi stalo," říká Maxův otec Rüdiger Schönbohm.

"Já sama jsem nebyla zastáncem očkování a na své rozhodnutí jsem tvrdě doplatila. Myslím si však, že když

člověk dospěje k názoru, že očkování je pro jeho děti prospěšné, nesmí s ním otálet. Je důležité řídit se svými pocity," říká Nastasiina matka Corinne.